

KNIHOVNA »NAŠÍ OBCE«.
ROČNÍK XVII. — ČÍSLO 2.

OBECNÍ ZŘÍZENÍ MORAVSKÉ.

Zákon ze dne 15. března 1864 zemského
zákona číslo 4

se změnami provedenými pozdějšími novelami k obecnímu zřízení, zvláště
zákony ze dne 7. února 1919 č. 76 Sb. z. a n. a ze dne 12. srpna 1921
č. 236 Sb. z. a n.

Upravil

František Výbora,
místodržitel'ský koncipient.

V Brně 1922.

Nákladem »Ústředí starostenských sborů a silničních
výborů na Moravě«. — Tiskem Rolnické tiskárny v Brně.

KNIHOVNA »NAŠÍ OBCE«.
ROČNÍK XVII. — ČÍSLO 2.

OBECNÍ ZŘÍZENÍ MORAVSKÉ.

Zákon ze dne 15. března 1864 zemského
zákona číslo 4

se změnami provedenými pozdějšími novelami k obecnímu zřízení, zvláště
zákony ze dne 7. února 1919 č. 76 Sb. z. a n. a ze dne 12. srpna 1921
č. 236 Sb. z. a n.

Upravil

František Výbora,
místodržitel'ský koncipient.

V Brně 1922.

Nákladem »Ústředí starostenských sborů a silničních
výborů na Moravě«. — Tiskem Rolnické tiskárny v Brně.

Obecní zřízení moravské.

Zákon ze dne 15. března 1864 zem. zák. č. 4 se změnami provedenými pozdějšími novelami, zvláště zákonem ze dne 7. února 1919 č. 76 Sb. z. a n. novelou k obecním zřízením a zákonem ze dne 12. srpna 1921 č. 236 Sb. z. a n., t. zv. novelou finanční.

Z á k o n

daný dne 15. března 1864 pro markrabství moravské, jimžto se vydává řád obecní a řád volební v obcích.

S přivolením sněmu Mého Markrabství Moravského vidí se mi dle zákona, daného dne 5. března 1862 č. 18 zákonníka říšského,¹⁾ vydati přiložený řád obecní a řád volební²⁾ v obcích k němu náležející a naříditi takto:

Č á s t k a I.

Tento řád obecní a řád volení v obcích, k němuž náležející má platnost ve všech obcích, Mého markrabství Moravského, které nemají svého statutu.³⁾

Č á s t k a II.

Co nařízeno v první a druhé kapitole řádu obecního, nabude ihned moci.

Č á s t k a III.

Po čtyřiceti pěti dnech od vyhlášení toho zákona počítajíc, učiněno buď, dle řádu volebního a dle toho, co ustanoveno v třetí kapitole řádu obecního, aby zřízeno bylo nové zastupitelstvo obecní.⁴⁾

Č á s t k a IV.

Jakmile v některé obci nové zastupitelstvo obecní řádně bude zřízeno, nabude v ní řád obecní úplné platnosti.

Č á s t k a V.

Až do zřízení zastupitelstva okresního vykonávati bude výbor zemský práva, ježto dle řádu obecního přísluší zastupitelstvu a výboru okresnímu.⁵⁾

Jest tudíž třeba, aby čtenář opatřil si následující zákony:

1. Zákon ze dne 31. ledna 1919 č. 75. Sb. z. a nař. — řád volení v obcích republiky Československé.

2. Zákon ze dne 7. února 1919 č. 76. Sb. z. a n. — novela k obecním zřízením.

3. Zákon ze dne 12. srpna 1921 č. 329. Sb. z. a n. — o přechodné úpravě finančního hospodářství obcí a měst s právem municipálním.

Obecní zřízení moravské bylo vydáno na základě říšského zákona, daného dne 5. března 1862 a to zákonem zemským čís. 4. ze dne 15. března 1864.

Text jeho byl změněn zákony:

I. Zákonem ze dne 15. října 1868 z. z. č. 19. — upraven § 6.

II. Zákonem ze dne 16. ledna 1891 z. z. č. 11. — upraven § 96.

III. Zákonem ze dne 3. června 1912 z. z. č. 24. doplněn § 4. a 43.

a zákony sub 1—3 v předešlém odstavci citovanými, jimiž obecní zřízení moravské velmi značně bylo pozmeněno.

Jak z uvedeného vidno, není nynější znění mor. zřízení obecního jednotným celkem. Konečné jeho znění nemůže dříve býti upraveno, pokud alespoň finanční novela o přechodné úpravě finančního hospodářství obcí nebude nahrazena zákonem, který finanční hospodářství obcí upraví definitivně.

V Brně v květnu 1922.

F. Výbora.

Přehled

o tom, které poznámky, uvedené v příručce Dr. Klapky, příslušejí jako doplněk ku §§ moravského zřízení obecního.

K § moravského zřízení obecního	Přísluší poznámky v příručce uvedené	U § českého zřízení obecního
4		4
6		6
7		8
10		10
11		11
12		12
13		13
16		16
19		19
24		25
27		28
31		32
40		42
48		51
54		58
57		62
96		96
98		99
99		100

Částka VI.

Mému státnímu ministroví uloženo jest, aby tento zákon ve skutek uvedl.

Ve Vídni, 5. března 1864.

Poznámky.

¹⁾ Jest to říšský zákon obecní, na jehož základě byly pak v jednotlivých zemích vydány zemské zákony, upravující obecní zřízení. Na Moravě byl to shora citovaný zákon, v Čechách zemský zákon čís. 7 ze dne 16. dubna 1864.

²⁾ Nový volební řád obecní vydán zákonem z 31. ledna 1919, čís. 75 Sb. z. a nař.

³⁾ Města s vlastním statutem na Moravě jsou: Brno, Jihlava, Kroměříž, Olomouc, Uher. Hradiště a Znojmo.

⁴⁾ Dle dřívějších ustanovení nabývaly zákony zemské platnosti 45tého dne po vyhlášení. Nyní počíná se účinnost zákonů 30 dnů po vyhlášení zákona ve sbírce zákonů a nařízení a vztahuje se na celé území státu československého (§ 4. zákona ze dne 13. března 1919 čís. 139 Sb. z. a nař.).

⁵⁾ Jakmile bude proveden zákon z 29. února 1920, čís. 126 Sb. z. a nař. o zřízení župních a okresních úřadů v republice Československé, přejdou práva, která zemský výbor moravský vykonává v oboru správy, na župní resp. okresní úřady.

Obecní řád markrabství Moravského.**KAPITOLA I.****§ 1.****O místní obci vůbec.**

»Nynější obce místní zůstanou i dále obcemi místními, pokud se v nich způsobem zákona nějakého změny neučiní.«

§ 2.**Spojení obcí v jedinou místní obec.**

»Dvě místní obce téhož okresu politického nebo i více obcí takových mohou se v jednu obec místní spojití a přestanou býti obcí místní o sobě, když zemská správa politická z příčin veřejných ničeho proti tomu nemá a zastupitelstvo okresní dá k tomu povolení; potřebí však, aby se prve umluvily o tom, jak se chtějí zachovati v příčině držení a požívání majetnosti své a svých ústavů a fondů.

Proti vůli obcí nemůže se spojení takové učiniti.«

§ 3.**Kdy mohou obce býti rozloučeny.**

»Obce, které dle zákona, daného dne 17. března 1849 spojeny byly s jinými v obec jednu, mohou se zákonem zemským zase

rozloučiti a každá obec místní o sobě se státi, když každá z nich buď o sobě spojením s druhými má prostředky, aby vyplnila závazky, které jí z působnosti přenesené (§ 28) vzházejí. (Čl. VII. zákona daného dne 5./3. 1862.)

Nežli se však takové oddělení stane, jest potřebí, aby se prve dokonale rozebralo společné jmění a společný statek, jakož i břemena společná. S týmiž výminkami může se obec místní také kromě případnosti dotčené zákonem zemským na dvě nebo na více obcí místních rozdělití.«

§ 4.

Kdy se mohou státi změny v obecních hranicích.

»Kdyby se v hranicích některé obce místní měly státi změny takové, že by tím obec nepřestala býti obcí o sobě, jest k tomu zapotřebí povolení zastupitelstva okresního a kromě toho prohlášení se strany místodržitelství, že proti tomu z příčin veřejných nic není na závalu.«

Zákonem ze dne 3. června 1912 z. z. č. 24 doplněno takto:

»Nejsou-li všechny zúčastněné obce srozuměny s těmito změnami hranic, rozhoduje o tom výbor zemský, dohodnuv se se zemskou správou politickou.«

(Odstavec II. zrušen ústavní listinou z 29./2. 1920.)

P o z n.: Až do 31. prosince 1922 platí o slučování a rozlučování obcí zákon ze dne 18. března 1921, č. 117 sb. z. a n.

Zákon tento má platnost pouze v oněch případech, ve kterých bylo o sloučení nebo rozlučení neb změnu obecních hranic do 31. prosince 1920 zahájeno řízení u politických úřadů správních.

§ 5.

Které nemovitosti jsou vyloučeny ze svazku obce místní.

»Každá nemovitost musí býti ve svazku některé obce místní.«
(Další odpadá dle ústavní listiny.)

KAPITOLA II.

§ 6.

O osobách v obci.

»V obci se rozeznávají údové obce a cizí (přespolní).

Údové obce jsou:

I. příslušníci obce,

II. společníci obce.

Ad I. Příslušníci obce jsou ti, kteří mají v obci právo domovské.

Ad II. Společníci obce jsou ti, kteří nejsou příslušníci obce

a) z nemovitého jmění.

b) z řemesla, živnosti nebo důchodů nejméně po jeden rok v obci platí přímé daně a kromě toho, když k osobám sub lit. b) jmenovaným náležejí, v obci řádné bydliště mají.

Všechny ostatní osoby v obci slovou cizí (přespolní).

§ 7.

O právu měšťanském (sousedském).

Zrušeno zákonem ze dne 15. dubna 1920, čís. 304 Sb. z. a n.

§ 8.

O právech domovských.

»Práva domovská ustanovena jsou zákonem, daným dne 3. prosince 1863, čís 105 ř. z. a novelou k němu ze dne 5. prosince 1896, čís. 122 ř. z.«

P o z n. Domovské právo upraveno částečně také ještě zákonem z 9. dubna 1920, č. 236 Sb. z. a n., kterým se doplňuje a mění dosavadní ustanovení o nabývání státního občanství a práva domovského v republice Československé.

§ 9.

O čestných občanech.

»1. Názvy občanů, v jednotlivých obcích obvyklé, tímto zákonem se zrušují.

2. (Odstavec druhý zrušen současně s § 7.).

3. Obce mohou č e s k o s l o v e n s k ý m státním občanům, kteří o r e p u b l i k u, zemi nebo obec zvláštní zásluhy si získali, čestné občanství propůjčiti.«

P o z n. Instituce čestného občanství nebyla zákonem ze dne 15. dubna 1920, čís. 304 Sb. z. a n., zrušena.

Čestné občanství předpokládá ovšem státní občanství československé.

§ 10.

Práva a povinnosti občanů.

»Každý v obci má právo:

1. k policejní ochraně osoby a vlastnictví v mezích obce se nacházejícího;

2. k užívání ústavů obecních na základě stávajících zřízení.

Všichni údové obce mají dle toho, jak v tomto zákoně ustanoveno, účastenství v právech a užitečích i v povinnostech a břemenech obecních.

Příslušníci obce mají právo, nepřerušeně v obci se zdržovati.

Příslušníci obce mají kromě toho právo, žádati za zaopatření v chudobě dle nuznosti své.«

(Poslední odstavec zrušen zákonem z 15./4. 1920, čís. 304 Sb. z. a n. — viz § 7.)

§ 11.

O zdržování se v obci.

»Obec nemůže žádnému, který ač není příslušníkem, vysvědčí, že má (někde) právo domovské, aneb alespoň prokáže, že učinil čeho potřebí, aby takového vysvědčení došel, odepřítí povolení v okrsku obce se zdržovati, pokud i s lidmi svými domácími vede bezúhonný život, a pokud nepadá na obtíž dobročinnosti obecné. (Čl. III. zák. daného dne 5. března 1862.)

Měl-li by se kdo v příčině této rozhodnutím obce za ztížena, žádati může za pomoc na politickém úřadě okresním.«

P o z n. Srv. §§ 108 a 110 ústavní listiny.

§ 12.

O soukromých právech občanů.

»V soukromých právech a povinnostech vůbec a zvláště v právě vlastnickém a v právech požívání celých tříd občanů nebo některých údů obce tímto ničeho se nemění.«

KAPITOLA III.

§ 13.

O zastupitelstvu obecním.

»Zastupitelem obce v záležitostech obecních jest zastupitelstvo a rada.

(Čl. VII. zákona daného 5. března 1862.)«

§ 14.

Počet členů obecního zastupitelstva.

Zrušeno zákonem ze dne 31. ledna 1919, č. 75 Sb. z. a n. (volební řád), a nahrazeno §§ 9, 57 a 58 citov. zákona.

Počet členů zastupitelstva a též počet členů obecních komisí stanoví § 9. citov. zák.

§ 15.

Obecní rada.

(Paragraf tento nahrazen novým volebním řádem § 9.)

»Počet členů obecní rady, starostu a náměstky v to počítajíc, činí třetinu všech členů obecního zastupitelstva.«

§ 16.

O údech zastupitelstva a jejich náhradních.

»Údové zastupitelstva a náhradníci volí se od těch, kdo mají právo v obci voliti.

Širší ustanovení, kdo má právo voliti a kdo může volen býti, též jak se má při volení předsejiti, obsažena jsou v řádu volebním.»

(Řád volení do obcí vydán zákonem ze dne 31. ledna 1919 č. 75 Sb. z. a n.)

Kdo jest zvolen členem zastupitelstva určuje § 50. vol. ř. Počet náhradníků stanoví § 50. volebního řádu.

Způsob nastupování náhradníků členů obecního zastupitelstva stanoven § 57. volebního řádu.

Doplnění počtu náhradníků děje se dle § 58. vol. ř.

§ 17. a § 18.

Zrušeny § 24. zákona ze dne 7. února 1919 č. 76 Sb. z. a n.

§ 19.

O volení obecní rady.

Nahrazen hlavou IX. řádu volení do obcí. Volba starosty a jeho náměstků §§ 60.—62. vol. ř.

Volba obecní rady a komisí §§ 63, 64.

Pořadí členů obecní rady — § 65.

Doplňovací volby členů obecní rady — § 66.

Řízení opravné — § 67.

§ 20.

Povinnost přijmouti volbu.

Zrušen a nahrazen § 8. vol. řádu.

§ 21.

Období volební.

Nahrazen § 10. řádu vol.

§ 22.

Doplňovací volby.

Nahrazen § 66. řádu volebního.

O nastupování náhradníků jedná § 57. řádu volení do obcí.

§ 23.

Skládání slibu.

Nahrazen § 59. vol. řádu.

§ 24.

O odměnách.

»Údové zastupitelstva a náhradníci jsou povinni vykonávati svůj úřad zdarma.

Zdali starosta po čas svého úřadování z obecních důchodů má dostati nějakou náhradu a jakou, ustanoveno buď usnesením obecním.

Vždy však náleží jemu a každému zastupiteli obecnímu náhrada za výlohy, kteréž jsou s vykonáváním prací jejich spojeny.«

(Jako dodatek k předcházejícímu viz § 10. odst. I. a II. zákona ze 7. února 1919 č. 76 Sb. z. a n., novely k obecním zřízením.)

§ 25.

Kdy údové zastupitelstva pozbývají úřadu.

»Úd obecní rady, úd zastupitelstva nebo náhradník pozbude úřadu svého, když při něm vzejde nebo na jevo přijde případnost nějaká, pro kterou by nebyl mohl původně zvolen býti.«

(Ostatek odstavce tohoto zrušen § 24. novely k obecním zříz.)

»Přijde-li úd obecní rady, úd zastupitelstva nebo náhradník ve vyšetřování pro nějaký čin trestuhodný, jmenovaný v §u 3. volebního řádu, anebo prohlásí-li se na jeho jmění konkurs, anebo zavede-li se na ně řízení vyrovnací, nemůže úřadu svého vykonávati potud, pokud trvá řízení trestní neb konkursní neb vyrovnací.«

KAPITOLA IV.

O působnosti obce místní.

Část první.

O rozsahu působnosti.

§ 26.

Kolikerá jest působnost obce místní.

»Působnost obce jest dvojí:

a) samostatná a

b) přenesená. (Článek IV. zákona ze dne 5. března 1862.)«

§ 27.

Která jest samostatná působnost obce.

»Působnost samostatná, t. j. působnost, ve kteréž obec, šetříc zákonů říšských a zemských, sama se může volně na všem ustanoviti a dle toho nařizovati a opatření činiti, obsahuje v sobě vůbec vše to, co se předkem a nejprve prospěchu obce dotýče a v mezích jejích vlastními silami opatřeno a provedeno býti může.

Za touto působností přísluší obci zvláště:

1. Spravovati dle vůle jmění své a záležitosti své ke svazku obecnímu se vztahující.

2. Přihlížeti k bezpečnosti osoby a jmění.

3. Péči míti o zachování obecních silnic, cest, míst a mostů, též o bezpečné a snadné ježdění po silnicích a vodách, jakož i přísluší také konati policii polní.

4. Přísluší jí vykonávati policii k věcem potravním se vztahující a přihlížeti k prodeji na trhu, zvláště pak dohlížeti k míře a váze.

5. Vykonávati policii v příčině zdraví.

6. Konati policii čeledi a dělníků se týkající a držeti ruku nad řádem čeledním.

7. Konati policii mravnostní.

8. Pečovati o chudé a obecní ústavy dobročinné.

9. Konati policii v příčině staveb a v příčině ohně, držeti ruku nad řádem stavěcím a udělovati policejní povolení ku stavbám.

10. Míti účastenství, jak zákonem bude ustanoveno, ve správě škol středních, jež obec vydržuje, též škol obecných a péči míti o zřizování, v dobrém způsobu chování (udržování) a nadání škol obecných, hledíc k patronátům školním, dosud v platnosti zachovaným.

11. Přísluší obci činiti narovnání mezi stranami, spor vedoucími, skrze důvěrníky z obce volené.

12. Odbývati dobrovolné licitace věcí movitých.

Z vyšších příčin státních mohou se jisté práce, místní policii příslušející, v té neb oné obci způsobem zákona vnést na zvláštní orgány vládní (článek V. zákona, daného dne 5. března 1862).«

P o z n á m k a: Dle §§ 20. a 21. novely k obecním zřízením mají širší sbory samosprávné převzítí některé sbory posavadní působnosti obecní.

Lhůta v § 21. uvedená prodloužena zákonem ze dne 18. března 1920 čís. 164 Sb. z. a n. do konce roku 1921.

V oboru zdravotní policie vydán zákon ze dne 15. dubna 1920 čís. 332 Sb. z. a n., který dosud neproveden.

§ 28.

Která jest přenesená působnost obce.

»Přenesená působnost obcí, t. j. povinnost obcí, přičiňovati se spolu k účelům správy veřejné, vyměřuje se zákony obecnými a v mezích zákonů obecných zákony zemskými.«

Část druhá.

O působnosti zastupitelstva obecního.

§ 29.

Jakou působnost má obecní zastupitelstvo.

»Zastupitelstvo obecní jest v záležitostech obecních orgánem usnesení činícím a přihlížejícím (dozírajícím — čl. XII. zákona daného dne 5. března 1862).

Moci vykonávací obecní zastupitelstvo nemá.«

§ 30.

Které záležitosti jsou přikázány zastupitelstvu.

»Co se týče hospodaření obecního, má zastupitelstvo v poradu bráti a usnesení činiti o těchto věcech:

1. Když se má nějaké opatření činiti v příčině obecního kmenového jmění.
2. Když se má ustanoviti, jak se jmění takového má užívati.
3. Má v poradu bráti rozpočet příjmů a vydání, i to, jak by schodek čili deficit se nahradil.
4. Má vyřizovati výroční účty.
5. Vůbec má v poradu bráti všechny záležitosti, ježto nenáleží k obyčejné správě jmění.«

§ 31.

Komu přísluší ustanoviti úředníky a služebníky.

»Zastupitelstvo má radě obecní přidati osoby s potřebou se srovnávající, které by konaly práce, jež radě dle samostatné i dle přenesené působnosti konati náleží.

Vidělo-li by se zastupitelstvu zapotřebí, aby se za tím účelem zřídili zvláštní úředníci a služebníci, přísluší mu ustanoviti, kolik jich má býti a jaké příjmy mají míti, jakým způsobem se mají jmenovati i pod přísahu bráti a jakých platů na odpočimutí a jakého jiného zaopatření mají požívati.«

§ 32.

Totéž vztahuje se k ústavům obecním.

»Co ustanoveno v §§ 30. a 31. vztahuje se také k ústavům obecním, není-li fundacemi nebo smlouvami nic jiného nařízeno.«

§ 33.

Co jest mimo to zůstaveno zastupitelstvu k ustanovení.

»K působnosti zastupitelstva mimo to náleží:

1. Voliti starostu (náměstká, členy obecní rady a komisi — §§ 60. a 64. voleb. řádu).
2. Propůjčovati práva domovského a čestného občanství.
3. Užívati práva patronátního nebo presentálního obci příslušejícího aneb práva, propůjčovati fundací.«
(Viz § 5. novely k obec. zřízení.)

§ 34.

Pokud zastupitelstvo může ustanovovati tresty.

»Pokud vykonávání policie místní není zákonem vzneseno na orgány vládní, může zastupitelstvo v mezích zákonů vydávati nařízení policie místní se týkající a tomu, kdo by jich nešetřil, uložit pokutu až do 20 Kč, nebo trest vězení až na 48 hod.

Zastupitelstvo jest povinno povoliti k ústavům a zřízením, jichž k vykonávání místní policie potřebí, peněz náležitých a právo jest ze všelikého opomenutí, kteréž by se mu v té příčině za vinu klásti mohlo.«

§ 35.

Pokud má zastupitelstvo pečovati o zaopatření chudých.

»Zastupitelstvo má zvláštní péči míti o zaopatření chudých. Nestačí-li k zaopatření chudých důchody ústavů dobročinných a ústavů pro chudé, ani fondy k tomu zřízené, má zastupitelstvo dle zákonů o tom daných zjednati, čeho se nedostává a může ustanoviti, nač se to má obrátiti (upotřebiti)«.

§ 36.

Důvěrníci k narovnávaní v rozepřích.

»Zastupitelstvu přísluší voliti z údů obce důvěrníky, kteří by strany, rozepři nějakou vedoucí, narovnávali.«

§ 37.

Která dobrá zdání má zastupitelstvo podávati.

»Zastupitelstvo povinno jest vydávati od sebe dobrá zdání, jichž požádá politický úřad okresní, aneb šlo-li by o záležitosti k samostatné působnosti obce náležející, jichž požádá zastupitelstvo okresní.«

§ 38.

O kterých stížnostech rozhoduje zastupitelstvo.

»Zastupitelstvu přísluší rozhodovati v příčině stížností na opatření, učiněná radou obecní v záležitostech samostatné působnosti obce.

V kterých případnostech o takových stížnostech rozhodovati má politický úřad okresní, ustanovuje § 104.«

P o z n. Lhůta ku podávání stížnosti do usnesení obecní rady nebo rozhodnutí starostova k obecnímu zastupitelstvu nebo do rozhodnutí obecních orgánů k úřadům politickým, jest 14denní, viz § 12. novely k obecním zřízením.

§ 39.

Ku kterým věcem má zastupitelstvo přihlížeti.

»Zastupitelstvu náleží přihlížeti ku pracím rady obecní a ku pracím správy ústavů obecních. Ono může zřídit zvláštní komise, jak k tomuto přihlížení, tak i k onomu, když obec něco podnikne, i také k tomu konci, aby (tyto komise) dávaly dobrá zdání a činily návrhy v záležitostech obecních.

K takovým komisím může také vzítí důvěrníky odjinud nežli ze svého středu. (Srov. §§ 63 a 64 vol. řádu o volbě členů komisí obecním zastupitelstvem.)

Zastupitelstvo jest povinno dáti několikrát do roka kasu vyšetřovati.«

§ 40.

Jak se konají schůze zastupitelstva.

»Schůze obecního zastupitelstva konají se nejméně jednou za dva měsíce; mimo to musí býti schůze svolána, žádá-li za to písemně čtvrtina všech členů zastupitelstva, označíc přesně předmět jednání. (§ 4. novely k ob. zříz.)«

»K takovému shromáždění má svolati je starosta, anebo kdyby starosta nemohl toho učiniti, náměstek jeho.«

»V obcích do 1000 obyvatelů buďtež konány schůze obecního zastupitelstva buď večer, neb v neděli, anebo vůbec v takovou dobu, kdy nejméně jsou členové rušeni ve svém pravidelném zaměstnání. (§ 10., odst. 4. novely k ob. zříz.)«

»Shromáždění, které by nebylo takto svoláno, jest proti zákonu a usnesení jim učiněná jsou neplatná.«

»Konání schůzí obecního zastupitelstva s označením místa, dne a hodiny, jakož i programu, musí býti — mimo zákonem stanovené osobní pozvání všech členů — způsobem v místě obvyklým veřejně vyhlášeno alespoň tři dny napřed, v případnostech pilných alespoň jeden den napřed. (§ 2. novely.)«

»Starosta jest povinen zastupitelstvo svolati, když toho žádá alespoň čtvrtina (§ 4. novely) úřů, nebo politický úřad okresní, nebo v záležitosti nějaké, jež se týká samostatné působnosti obce, když toho žádá zastupitelstvo okresní.«

»O předmětech, které nebyly dány na program a veřejně vyhlášeny, lze jednati pouze, souhlasí-li aspoň tři čtvrtiny přítomných členů.

Ustanovení toto netýká se pouhých dotazů.

Žádá-li o to alespoň dvanáctina členů zastupitelstva, nejméně však dva, jest povinen obecní starosta dáti určitý předmět na program nejbližší schůze zastupitelstva.

Žádost budiž podána nejdéle třetí den přede dnem schůze u obecního úřadu písemně. (§ 3. novely.)«

§ 41.

»Aby zastupitelstvo mohlo usnesení činiti, jest potřebí, aby alespoň dvě třetiny úřů jeho byly pospolu.

Vyjimka z toho má místo, když úřové zastupitelstva byli po druhé ku poradě o téže věci svoláni a v dostatečném počtu se nesešli a když nebylo lze dvou třetin úřů ani povoláním náhradníků doplniti, kteří při takovém druhém svolání výboru vždy zároveň povolání býti mají. Aby v takovém případě výbor usnésti se mohl, dostačuje přítomnost nejméně polovice úřů.

Při druhém svolání úřdů zastupitelstva a potažmo při obeslání náhradníků budiž výslovně připomenuto, co tuto nařizeno.

O tom, kdy výbor jest způsobilý činiti usnesení k volbě obecní rady, obsaženo jest širší vyměření v řádu volebním.»

P o z n. O způsobu svolávání schůzí, v nichž projednávati se bude obecní rozpočet, a o schopnosti k usnášení se viz § 6., odst. 2. a 3. finanční novely.

§ 42.

Kdo nesmí zúčastniti se jednání zastupitelstva.

Nahrazen § 5. novely k obec. zřiz.

§ 43.

Odstavec I. nahrazen § 5. novely k obec. zřiz.

Odstavec II.: »Nemůže-li z těchto důvodů tolik členů obecního zastupitelstva a jeho náhradníků jednání zastupitelstva se zúčastniti, aby platné usnesení učiněno býti mohlo, budiž tato skutečnost protokolárně zjištěna a předmět jednání předložen zemskému výboru, jenž na místě obecního zastupitelstva usnesení učiní.« (Znění odst. II. jest dle zákona ze dne 9. července 1912, čís. 43 z. z.) Viz § 11. novely k obec. zřízením.

§ 44.

Kdo předsedá v zastupitelstvu.

»Starostovi, aneb zašlo-li by ho něco, jeho náměstkovi, přísluší předsedati v zastupitelstvu a nepředsedal-li by v něm, bude sezení neplatné.

Předsedajícimu přísluší zahájiti a skončiti sezení, řídit jednání a držeti ruku nad pořádkem (ve shromáždění).«

§ 45.

Jak se činí usnesení.

»Aby usnesení bylo platné, potřebí nadpoloviční většiny hlasů přítomných úřdů zastupitelstva.

Předsedící má hlasovati jen tehda, když jsou hlasové stejně rozdělení a rozhoduje v případnosti takové hlasem svým.

Hlasování děje se ústně; vidělo-li by se ale předsedícím, může se také hlasovati tím, že úřdové vstanou a zůstanou seděti.

Volení a obsazování (jednotlivých funkcí) konati se může dle usnesení výboru cedulkami hlasovacími.«

(K § 45., odst. 3., srv. § 10., odst. 3. fin. nov.)

§ 46.

Sezení zastupitelstva jsou veřejná.

»Sezení zastupitelstva jsou veřejná, ve zvláštních případnostech ale může se zastupitelstvo k návrhu starosty nebo tří úřdů zastupitelstva o tom usnésti, aby sezení nebylo veřejné, což jen tehda

státi se nemůže, když se má jednati v sezení o počtech obecních anebo o rozpočtu obecním. (Čl. XIV. zákona, daného dne 5. března 1862.)

Jestliže by posluchači zastupitelstvo v poradě vytrhovali aneb přerušovali volné rokování, má předsedící právo a jest povinen, když byl prve posluchače bez účinku napomenul, dáti místa posluchačům určená vykliditi.«

§ 47.

O sezeních má se zdělávati protokol.

»O ustanoveních (usneseních) učiněných zdělán buď protokol, v němž se podepíše předsedící, dva údové a zapisovatel.

Každý občan, kterému přímá daň v obci předsána jest, má toho vůli v protokol nahlédnouti.«

(Srv. § 10., odst. 3., finanční novely.)

Část třetí.

O působnosti obecní rady.

§ 48.

Jakou působnost má obecní rada.

»Rada obecní jest v záležitostech obecních orgán správu vedoucí a vykonávající.« (Čl. XII. zákona, daného dne 5. března 1862 a § 1. novely. — Srv. §§ 7—9 novely k ob. zříz.)

§ 49.

Jakou moc má starosta.

»Starostovi přísluší řídití práce všeliké, na radu obecní vložené a přihlížeti k nim. Členové obecní rady jsou povini býti mu v tom nápomocni a vykonávati dle jeho nařízení a pod jeho odpovídáním práce, které jim uloží.«

(Srovnej § 15. finanč. nov.)

§ 50.

Disciplinární moc starostova.

»Starostovi poddány jsou osoby ve službě obce a ústavů obecních postavené a jemu náleží konati nad nimi moc disciplinární.

On může osoby takové na čas od služby suspendovati i tehda, když zastupitelstvo sobě zústavilo je jmenovati; propouštětí je ze služby přísluší ale zastupitelstvu.«

§ 51.

Kdy může zastupitelstvo zřizovati pomocníky.

»Pokud toho pro snadnější opatření prací policie místní se týkající a jiných prací místních potřebí, může zastupitelstvo pro jisté části obce zříditi některé občany volitelné tam bydlící, aby starostovi u spravování prací dotčených byli nápomocni.

Zřízení takové činí se k návrhu starostovu na období volební. Jak ku navržení tak i ku zřízení pomocníků jest potřebí souhlasu navrhovaných osob.

Osoby takto zřízené spravovati se mají u konání prací svých dle toho, co jim starosta nařídí.«

Poz n. O přijetí této funkce pomocníka platí ustanovení § 8. řádu volení do obcí o přijetí volby do obecních komisí.

§ 52.

Kdo zastupuje obec na venek a jak se mají zdělávati listiny.

»Starostovi náleží obec zastupovati vně a býti prostředníkem v dopisování a jednání obce s venkovem.

V listinách, na kterých se mají zakládati nějaké závazky obce k jiným osobám, podepíše se starosta a jeden člen obecní rady.

Týká-li se listina nějakého jednání, k němuž má obec zapotřebí přivolení zastupitelstva nebo vyššího schválení, budiž kromě toho připomenuto, že toto přivolení neb schválení se stalo a dva údové zastupitelstva podepište se v tom.«

§ 53.

Starostovi přísluší usnesení vykonávati, a kdy může usnesení zastaviti.

»Starosta připravuje věci, které má zastupitelstvo na poradu bráti.

On má vykonávati usnesení od zastupitelstva dle zákona učiněná a jestli k nim prve vyššího schválení potřebí, má za schválení toto požádati.

Pakli by ale starosta měl za to, že zastupitelstvo v usnesení učiněném z mezí působnosti své vystoupilo, nebo že usnesení zákonům odporuje, povinen jest, usnesení takového prozatím nevykonávati a žádati, aby okresní úřad politický rozhodl, může-li se usnesení vykonati čili nic.

V případech, kde se jedná o samostatnou působnost obce, jest starosta též povinen, oznámiti to představenému okresního zastupitelstva.«

§ 54.

O správě jmění.

»Starostovi přísluší spravovati jmění obecní; jemu přísluší spravovati ústavy obecní a dohlížeti k těm, pro které jsou zvláštní správy zřízeny; též mu přísluší řídit a přihlížeti k provedení všelikých podniknutí obecních, činiti opatření všeliká u věcech obecních, jež k působnosti zastupitelstva nenáleží a péči míti o potřeby chudých dle zřízení v příčině toho učiněných. Starostovi náleží povolovati dobrovolné licitace věcí movitých a přihlížeti k tomu, aby se nařízení stran toho vydaná bedlivě zachovávala.«

(Srov. § 8. finanč. novely.)

§ 55.

O konání policie místní.

»Jedna ze hlavních povinností starostových jest ta, aby ruku držel nad policií místní (§ 27.), ač nejsou-li některé záležitosti k této policii se vztahující zákonem přikázány orgánům vládním.

V čemž se starosta zachovati má dle zákonů a nařízení o tom vydaných.

Starosta jest povinen v pravý čas učiniti opatření k vykonání policie místní nevyhnutelná a požádati zastupitelstvo obecní za peníze, jichž k tomu konci potřeba.

Jestliže by pak opatření, ježto obec v příčině policie dle působnosti své učiní k ochraně obecního dobra, nebyla dostatečná, na př. v čas nakažlivých nemocí, aneb jestliže by prostředky obce k odvrácení nebezpečnosti nestačily, má to starosta neprodleně politickému úřadu okresnímu oznámiti, který hned vše, co jest potřeba, opatří a s okresním zastupitelstvem o tom se shodne.«

§ 56.

O působnosti přenesené.

»Starostovi obce přísluší spravovati záležitosti působnosti na obec přenesené a má je vykonávati tak, jak zákonem vyměřeno, neb jak úřad nařídí.

Jest-li zcela nebo z části obci zůstaveno, jak se věci tyto mají ve skutek uváděti, vázán jest starosta v příčině toho usnesení zastupitelstva.

Byla-li by však věc velmi pilná a nemohl-li by starosta beze škody a nebezpečnosti na usnesení zastupitelstva čekati, může dle svého zdání činiti, jest ale povinen, neprodleně to zastupitelstvu předložiti, aby potomně to schválilo.

Vláda může dáti věci, náležející k působnosti přenesené, zcela neb z části svými orgány a na své útraty spravovati.«

§ 57.

O vykonávání trestního práva.

»Je-li v zákonech a nařízeních, vztahujících se k odvětvím policie místní, k působnosti obce (§ 27.) náležejícím, trest nějaký vyměřen a když není na přestoupení těchto zákonů a nařízení zákonem trestním nějaká pokuta uložena, přísluší starostovi společně se dvěma členy obecní rady v přestupcích takových právo trestní vykonávati.

Z tohoto trestního nálezu lze se odvolati na politický okresní úřad.

Jiných pokut nežli peněžitých anebo nemohl-li by vinník platiti jiné pokuty nežli vězení, není starostovi dovoleno ukládati.«

§ 58.

Do jaké výše může starosta tresty ukládati.

»Starosta, vykonávaje policii místní, vložiti může pokutu peněžitou až do 20 Kč nebo vězení až do 48 hodin, jest-li takového trestu potřebí, aby nějaké neodkladné opatření přišlo k vykonání.

Co se potrestání týče, platí to, co nařízeno v § 57.«

§ 59.

Komu odpovídá starosta z úřadování svého.

»Starosta odpovídá ze svého jednání úředního obci, a pokud se týče působnosti přenesené, také vládě (čl. XIII. zákona, daného dne 5. března 1862).

Tímto odpovídáním představeného obce nezrušuje se však odpovídání obecních starších a osob dle § 51. zřízených obcí, kdyby opomenuli vykonati práce, od představeného obce na ně vznesené, aneb kdyby prací těchto náležitě nevykonali.«

P o z n.: O zodpovědnosti starostově srovnej § 5. finanční novely.

KAPITOLA V.

O hospodaření obecním a o rozvrhování platů a dávek na obce.

§ 60.

O sepsání inventáře.

»Veškeré jmění movité a nemovité a veškeré spravedlnosti obce a ústavů obecních zapsány buďte do zevrubného inventáře, do něhož může každý nahlédnouti, kterému přímá daň v obci předsána jest.«

§§ 61.—83.

nahraženy finanční novelou, t. j. zákonem ze dne 12. srpna 1921. č. 329 Sb. z. a n. o přechodné úpravě finančního hospodářství obcí a měst s právem municipálním.

KAPITOLA VI.

§§ 84.—92.

zrušeny novelou k obecním zřízením ze dne 7. února 1919, č. 76. Sb. z. a nař.

KAPITOLA VII.

O spojení obcí pro společné spravování svých záležitostí nebo pro společné ústavy.

§ 93.

Které obce mohou se o své vůli spojití.

»Každá obec téhož okresu politického má toho vůli, spojití se, jak v příčině působnosti samostatné (§ 27), tak i působnosti přenesené (§ 28.) s obcí jinou, aby měly společnou správu svých záležitostí (čl. VII. zákona, daného dne 5. března 1862).

Úmluva, kterou obce takové činí, a to jak se mají záležitosti jejich společně spravovati, předložena buď zemské správě politické, aby ji schválila, souhlasně se zastupitelstvem okresním.«

§ 94.

»Neměla-li by obec některá prostředků k plnění povinností z působnosti přenesené (§ 28.) vzcházejících, budiž způsobem zákona zemského s jinými obcemi téhož okresu politického spojena, aby s nimi měla společnou správu záležitostí svých dotud, pokud nenabude prostředků potřebných (čl. VII. zákona, daného dne 5. března 1862).

Když obce, ježto mají spojeny býti, byly v tom slyšeny, budiž zákonem zemským ustanoveno, jak se mají záležitosti jejich společně spravovati.

Pakli by se obce takové neshodly, jak útraty správy té mají se rozdělití, rozhodne v příčině toho výbor okresní.«

§ 95.

Komu přísluší zřizovati orgány ústavů společných.

»Jest-li několik obcí za příčinou některých potřeb působnosti své ke společným ústavům spojeno, aneb spojilo-li by se budoucně několik obcí k takovým ústavům společným, zůstávají se jim, aby si zřídily orgány ku správě ústavů takových.

Nemohou-li se obce shodnouti o opatření toho se týkající, učiní výbor okresní příhodné opatření.

Co v tomto zákoně o ústavech obecních nařízeno, vztahuje se také k takovým ústavům společným.«

KAPITOLA VIII.

O dohledu k obcím.

§ 96.

O dohledu okresního zastupitelstva.

»Zastupitelstvu okresnímu náleží přihlížeti k tomu, aby jmění a statek kmenový obcím a jejich ústavům náležející zachovaly se neztenčeny. (Článek XVIII. zákona daného dne 5. března 1862.)

Výbor okresní může k tomu konci na obcích ospravedlnění žádati a komisemi na místě samém vyhledávání zavésti. Jemu přísluší u vykonávání tohoto práva dohlédacího dle potřeby příhodná opatření činiti a vady odstraniti.«

[Znění tohoto § doplněno zákonem ze dne 16. ledna 1891, č. 11 z. z. taktol:]

»Útraty, které vzejdou následkem opatření v druhém odstavci naznačených, nésti má zpravidla obec.

Zemský výbor může však náhradu těchto útrat také tomu, který svým zaviněním dal příčinu k onomu opatření, uložit, anebo v případech pozoruhodných tyto útraty buď celé nebo z části na zemský fond převzít.

Útraty tyto vymáhá k žádosti zemského výboru politický úřad okresní.«

P o z n.: Doplněno ještě finanční novelou.

§ 97.

Nahrazen §§ 14. a 23. finanční novely.

§ 98.

Z usnesení zastupitelstva obecního odvolávati se lze k výboru okresnímu.

»Okresní zastupitelstvo a pokud ono výboru okresnímu to svěří, tento rozhoduje, když se někdo odvolá z usnesení zastupitelstva obecního u věcech, ježto nejsou státem na obec přeneseny. (Čl. XVIII. zákona, daného dne 5. března 1862.)

Odvolání takové podáno buď ve 14denní lhůtě nepřestupné, jdoucí ode dne vyhlášeného usnesení neb oznámení starostovi obce, aby je předložil výboru okresnímu.«

§ 99.

Kdo má moc disciplinární nad radou obecní.

»Výbor okresní může údům rady obecní, kteří by povinností své v záležitostech samostatné působnosti porušili, uložit pokuty pořádečné peněžné.

Pakli by některý úd takový se dopustil hrubého porušení povinností svých aneb by jich trvale zanedbával, může jej zemský politický úřad, smluviv se o to s výborem okresním, s úřadu sesaditi.«

P o z n.: Dodatkem k tomuto viz § 22. zákona ze dne 7. února 1919, č. 76 Sb. z. a nař.

§ 100.

V kterých případnostech se má zříditi zástupce obce.

»Vzejde-li rozepře o nějaké právo soukromé, mezi obcí a mezi nějakou třídou občanů (nějakým sborem údů obecních) nebo mezi některými občany, a je-li zastupitelstvo obecní v té věci podjato, může výbor okresní, nestane-li se přátelské narovnání, zříditi z povinnosti úřadu obci zástupce, aby rozepří pořadem práva ucb před úřady k tomu povolányi provedl.

Je-li z důvodů § 5. (zákona č. 76/1919) podjato tolik členů, že zastupitelstvo nebo rada nejsou způsobilé se usnášeti, přechází rozhodování s rady na zastupitelstvo, po případě se zastupitelstva na nadřízený úřad správní, není-li v této věci zvláštních zákonných nařízení. (§ 11. zákona ze dne 7. února 1919, č. 76 Sb. z. a n.)«

§ 101.

O usneseních zastupitelstva, jež potřebují schválení.

»Usnesení obecní, při nichž, aby v platnost vešla, schválení zastupitelstva zemského potřebí jest, buďtež okresním zastupitelstvem i s dobrým zdáním tohoto zemského výboru předložena.«

§ 102.

Jaké právo dohlédací má správa státní k obecnímu zastupitelstvu a kdy může usnesení jeho zastaviti.

»Správě státní přísluší vykonávati právo dohlédací k obcím k tomu konci, aby z mezi působnosti své nevystupovaly a nečinily ničeho, co by bylo proti zákonům. (Čl. XVI. zákona ze dne 5. března 1862.)

Toto právo dohlédací konati bude předem politický úřad okresní.

Představený obce jest povinen politickému úřadu všechna k tomu konci žádaná usnesení obecní oznámiti a všechna potřebná vysvětlení podati.«

§ 103.

»Vystoupilo-li by zastupitelstvo obecní v usnesení svém z mezi působnosti své, anebo něco učinilo, co jest proti zákonům, má okresní úřad politický právo i povinnost, zakázati, aby se takové usnesení nevykonávalo, z kteréhož zákazu však může zastupitelstvo k zemskému politickému úřadu rekurs vzíti (se odvolati).

V případech ale, kde se jedná o samostatnou působnost obcí, má politický úřad zároveň o učiněném rozhodnutí okresní zastupitelstvo zpravití.«

§ 104.

V kterých stížnostech, týkajících se rady obecní, přísluší rozhodovati okresnímu úřadu politickému.

»Nešlo-li by o nějaké usnesení zastupitelstva obecního, z něhož odvolání jde dle § 98. k výboru okresnímu, přísluší také politickému úřadu okresnímu, rozhodovati v příčině stížností, podaných proti nějakému opatření neb nařízení rady obecní, kterýmž zákon byl porušen nebo chybně vyložen. (Čl. XVI. zákona ze dne 5. března 1862.)

U věcech státem na obec přenesených jde odvolání v každé případnosti k politickému úřadu okresnímu. (Čl. XVIII. zákona ze dne 5. března 1862.)«

§ 105.

Jaké právo má politický úřad okresní v příčině přenesené působnosti.

»Politický úřad okresní má právo uložit starostům, kteří by povinnosti své v záležitostech působnosti přenesené porušili, pokuty pořádečné peněžné.

Bylo-li by porušení povinnosti takové, že by správa záležitostí působnosti přenesené starostovi beze škody obecního dobrého svěřiti se dále nemohla, a bylo-li by za tou příčinou potřebí, aby se ku spravování těchto záležitostí zřídil orgán jiný, povinna bude obec nésti náklad, jehož zřízení takového orgánu vyhledává.«

§ 106.

Kdy může politický úřad zjednatí náhradní plnění.

»Jestliže by obecní zastupitelstvo opomenulo vybývati (konati), co zákonem na obec vloženo, a plniti povinnosti na obec náležející, aneb se to zpečovalo, má politický úřad okresní nákladem a na škodu obce zjednatí pomoc, jíž potřebí.«

§ 107.

Co se má státi, když se rozpustí obecní zastupitelstvo.

»Zemská správa politická má moc, zastupitelstvo obecní rozpustiti. Obec může podati v případnosti takové rekurs k ministerstvu vnitra, kterýž však nemá odkládacího účinku.

Nejdéle v šesti nedělích po rozpuštění zastupitelstva obecního rozepsána budiž nová volba. (Čl. XVI. zákona ze dne 5. března 1862.)

Pro spravování záležitostí do toho času, až bude nové zastupitelstvo obecní dosazeno, učíň politický úřad okresní opatření, jichž potřebí, smluviv se o to prve s výborem okresním.«

§ 108.

Zrušen novelou k obecním zřízením zák. ze dne 7. února 1919, čís. 76 Sb. z. a n.

